

0

RAJUPUSU LEADER RY

**Paikallinen maaseudun kehittämisstrategia Joroisten,
Juvan, Rantasalmen ja Sulkavan kuntien alueelle**

ohjelmakaudelle 2014 - 2020

13.6.2013

TIIVISTELMÄ

Rajupusu Leader ry on toiminut aktiivisesti maaseudun kehittämistyössä jo vuodesta 1996 alkaen. Toimialue on väestöpohjaltaan melko pieni, mutta Leader-yhdistyksen toiminta on saavuttanut vakiintuneen ja tunnustetun aseman. Paikalliseen yhteisöön ja yhteiskuntaan solahtanut kehittämissyhdystys on pystynyt aktivoimaan ja tukemaan kehittämistoimintaa monipuolisesti ja laaja-alaisesti. Toiminnallisuutta kuvaa jollakin tavoin tuettujen toimenpiteiden määrä. Etelä-Savon vähäväkisimmällä Leader-alueella on toteutettu enemmän Leader-hankkeita ja -toimenpiteitä kuin Etelä-Savon muissa toimintaryhmissä.

Toiminta-alueen ongelmat ovat varsin tyypillisiä vastaaville maaseutualueille. Ikärakenteen vinoutuminen, väestön väheneminen ja passivoituminen antavat kehittämistyölle haasteen, mutta myös oikeutuksen. Alueen aktiivinen väestö on toimeliasta ja poikkeuksellisen yritteliästä, mikä luo toisaalta kehittämistyölle vahvan pohjan. Yritteliäisyys ja aktiivisuus luovat hyvät edellytykset myös Leader-toimintatavalla tapahtuvalle elinkeinojen -kehittämistyölle.

Maaseutuasumisen vahvuuksien ja mahdollisuuksien hyödyntäminen nähdään alueella hyvin tärkeäksi. Samalla voidaan poistaa haja-asumisen heikkouksia ja torjua vääriä mielikuvia, joita maaseutuasumiseen liittyy. Metsä- ja luonto sekä maaseutumaisien aktiviteettien kehittäminen ovat erinomainen lähtökohta vapaa-ajan vieton sekä matkailun kehittämiseksi. Alueen kulttuuri- ja vapaa-ajan tarjonta ovat aina perustuneet yhteisölliseen tuotantoon. Niinpä yhteisöllisyyden voimistaminen aktiviteettien ja yhteisöllisten hankkeiden kautta onkin merkittävä osa kehittämissstrategiaa. Yhteisöllisyyden kasvun ja kehittymisen myötä myös asukkaiden ja erityisesti nuoremman polven vaikuttamismahdollisuuksia ja -halukkuutta halutaan parantaa Leader-toiminnan avulla ja Leader-rahoituksen turvin. Muuttuva kuntarakente ja yhteiskunnallisen päätöksenteon keskittyminen luovat tarpeen ja myös mahdollisuuden uudellelaisille vaikuttamiskanaville ja -ratkaisuille. Esimerkkinä tällaisesta voisi olla vaikkapa yhteisöllisen budjetoinnin kehittäminen.

Kaikissa kehittämisteemoissa vaikuttavina ja arvioinneissa huomioon otettavina teemoina ovat 1) biotalous ja 2) nuoret. Strategian mukaan toteutettavien toimenpiteiden tulee olla sopusoinnussa biotaloudellisen näkökulman kanssa. Toimenpiteet, joilla on positiivinen vaikutus alueen nuorten elämään ja elinympäristöön voidaan asettaa ensisijaisiksi valintoja tehtäessä. Kansainvälisyyttä voidaan toteuttaa kaikissa strategian mukaisissa toimenpiteissä.

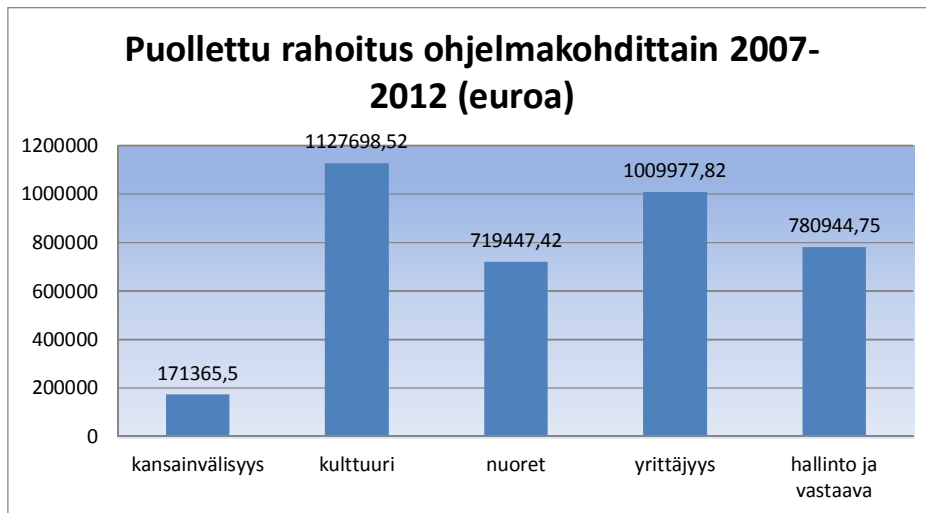
Rajupusu Leader -kehittämissstrategian 2014 - 2020 rahoitus on arvioitu hieman kuluneen kauden rahoitusta suuremmaksi. Kuluneella kaudella hankkeiden keskikoko on ollut varsin pieni ja Leader-yhdistys on joutunut noudattamaan varsin tiukkaa rahoituspolitiikkaa. Rahoituskehystä laadittaessa on otettu huomioon myös yleinen kustannustason nousu tulevien seitsemän vuoden aikana. Rahoituskehystä laadittaessa Leader-toiminnan hallintoon on arvioitu tarvittavan kaksi täysiaikaista työntekijää.

1. OHJELMAKAUDEN 2007 – 2013 TARKASTELU

Kuluneen ohjelmakauden aikana on toteutettu kaksi arviointia, joilla on selvitetty yhdistyksen hallituksen, yhteistyökumppaneiden ja hakijoiden kokemuksia siitä, miten rajupusuohjelmatyö on toteutunut. Kyselyjen avulla on haettu myös kokemuksia Rajupusu Leader ry:n toiminnasta ohjelman toteuttajana. Rajupusu Leader 2007 – 2013 ohjelman painopisteet ovat yrittäjyys, nuoret, kulttuuri (laajasti ymmärrettyinä) ja alueiden välinen sekä kansainvälinen toiminta. Suoritettujen kyselyjen perusteella parhaiten on onnistuttu ohjelman toteutuksessa kulttuurin ja yrittäjyyden painopisteissä. Vastaajat kokivat nuoriin ja kansainvälisyyteen kohdistuvien toimien olleen melko vähäisiä ja heikohkosti onnistuneita.

Yhteistyökumppanit ja hanketoimijat kokevat Rajupusu Leader ry:n toiminnan onnistuneeksi ja merkitykselliseksi, vaikka yhdistyksen hallituksen oman arvion mukaan ohjelman painopisteiden mukainen toiminta ei ollut onnistunut parhaimmalla mahdollisella tavalla. Toiminnalla oli kuitenkin pystytty vaikuttamaan positiivisesti alueemme elinkeinoelämään ja ihmisten elinolosuhteisiin. Rajupusu Leader ry palkittiin vuoden 2012 parhaiden käytäntöjen kilpailussa Suomen vaikuttavin Leader-ryhmä -kategoriassa kunniamaininnalla. Kilpailuraadin mukaan Rajupusu Leader ry:n toiminta on hyvin leadermäistä ja sen hallitus toimii hyvin.

Kehittämisohjelman toteutumisen onnistumista on jäljempänä tarkasteltu ohjelman painopisteiden toteutumisen kautta. Rajupusu Leader ohjelmassa on valittu neljä painopistealuetta: 5.1 nuoret, 5.2 kulttuuri, 5.3. yrittäjyys ja 5.4 alueiden välinen ja kansainvälinen toiminta.

1.1. Ohjelmakohta: Nuoret

Kehittämisohjelman mukaisesti Rajupusu Leader ry:n kautta voidaan rahoittaa hankkeita jotka toteuttavat tai edistävät sisällöltään yhtä tai useampia oheisista teemoista. Seuraavassa on tarkasteltu teemojen toteutumista niihin kohdistuvien hankkeiden kautta.

Yrittäjyyskasvatus: Toimenpiteeseen kohdistui kuluneen ohjelmakauden aikana kaksi hanketta. Toinen hankkeista oli 4H-järjestön hanke nuorten yritystutorit verkoston luomiseksi. Hanke on neljän toimintaryhmän alueella toteutettava hanke. Toisella hankkeella kehitettiin kouluympäristössä varhaisnuorten kanssa mobiilitiedon hyödyntämistä matkailu-, retkeily- ja vastaavien kohteiden sisältöinformaation tuotannossa. Molempiin edellä mainittuihin hankkeisiin toimintaryhmä on antanut myönteisen rahoituslausunnon.

Ohjaajakoulutus: Alueella on toiminut Leaderin tukemana paikallista kylien liikuntaohjaaja toimintaa kehittävä Kyläspottihanke. Hankkeella on liikunnan aktivointiin liittyviä muitakin tavoitteita. Vapaaehtoisten nuorten ohjaajien koulutus ja aktivointi on kuitenkin yksi keskeinen toiminto.

Suvaitsevaisuus- ja kansainvälisyyskasvatus-ohjelmakohtiin on käynnistetty useita toimenpiteitä, joista muutamaiset ovat johtaneet aktiivisiin kehittämistoimiin. Kansainvälisten hankkeiden aloitteet ovatkin kohdistuneet pääasiassa nuoriin. Toiminta-alueen nuoret ovat osaltaan toteuttamassa kansainvälistä nuoriin kohdistuvaa Villages on Move -hanketta. Lisäksi Rajupusu Leader ry toteuttaa kansainvälistä nuorisohanketta Amazing Countryside yhdessä liettualaisen kumppanin kanssa.

Ohjelmakohtaan *syrjäytymisen ehkäiseminen* liittyen vuoden 2012 aikana on Lapsen Kengissä ry:n toimesta toteutettu Joroisissa Nyt Natsaa -kehittämishanketta, jolla nuoria ohjataan työpajatoimintaan ja elämän hallintaa kehittävään toimintaan.

Nuoriin kohdistuvia yleishyödyllisiä investointeja on toteutettu useammassa Rajupusu Koordinaatiohankkeessa, joissa nuoriin kohdistuvat toimet ovat olleet painopisteinä.

1.2. Ohjelmakohta: Kulttuuri

Laajasti ymmärrettyyn *kulttuuri-painopisteeseen* on kohdistunut kehittämishankkeista valtaosa. Hankkeita on haettu ja rahoitusta puолlettu perinnekulttuurin sekä ajankohtaisen kulttuurin tuotantoon liittyen. Hankkeet ovat sekä kehittämis- että investointihankkeita.

Kulttuuriin liittyvät hankkeet ovat sekä yleishyödyllisiä investointi- että kehittämishankkeita. Kulttuuriin liittyvän ohjelmakohdan toteuttaminen on ollut melko monipuolista. Erityisesti eri ikäryhmille suunnatun kulttuuritarjonnan kehittämistoimenpiteitä on toteutettu melko vähän. Toisaalta pienellä alueella on toimittava niin, että toimet voidaan suunnata mahdollisimman kattavalle kohderyhmälle.

1.3. Ohjelmakohta: Yrittäjyys

Elinkeinojen kehittämishankkeiden osalta hanketoiminta on toteutunut selvästi tavoitteita heikommin. Yhtenä rajoittavana tekijänä on elinkeinojen kehittämishankkeessa toteutettava toiminnan säädöstö. Toimenpiteet, joilla tehdään vain hyvin yleistä elinkeinojen kehittämistä, eivät kovin hyvin sovellu pienellä Leader-ohjelma-alueellamme toteutettaviksi. Tällä ohjelmakaudella on puолlettu toistaiseksi vain kahdeksaa elinkeinojen kehittämishanketta.

Merkittävänä yrittäjyyden ohjelmakohtaan liittyvänä osiona ovat puолletut yritystuet. Yritystuki hakemiseen ja mahdollisuuksiin liittyvää tietoa on kohtuullisen aktiivisesti tuotettu ja jaettu alueen yrittäjille ja sidosryhmille. Yritystukihakemuksista pääosa on kohdistunut erilaisille palvelualueille. Rajupusu Leader -ohjelmassa on "klustereista" otettu esiin Metsä/puu, elintarvikkeet, matkailu ja hyvinvointipalvelut. Aktivoituneet rahoitustukihakemukset toteuttavat melko hyvin ohjelman "klusterijakaumaa". Yhteensä on puолlettu 71 hakemusta, joista alkavien yritysten tukia on 41 kpl. Alkavien yritysten osuus vastaa melko hyvin rahoitukselle asetettuja linjauksia. Leader-ohjelmaan perustuva tuki on maaseudun palveluyrityksille usein ainoa mahdollinen tukimuoto.

Yrittäjyyden ohjelmakohdassa on eräänä kohtana myös naisyrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen edistäminen. Naisyrittäjyyden edistämiseksi ei ole toteutunut erillisiä kehittämistoimenpiteitä. Puолletuista yritystuista 27 kpl (38 %) on naisten yrityksiä tai yrityksiä, joissa nainen on pääasiallinen toimija esimerkiksi yrittäjäpariskunnasta. Edellä mainituista 27 yritystuista 21 on kohdistunut naisten perustamiin yrityksiin. Puолlettujen yritystuki hakijoista (koko ohjelmakaudella) kahdeksan on alle 30-vuotiaita.

Yrittäjyyden ohjelmakohdassa verkottumisen sekä sukupolvenvaihdosten edistämisen toimenpiteisiin ei ole ohjelmakauden aikana kohdistunut erityisiä toimenpiteitä. Näitä toimenpiteitä on edistetty yritystuki hakemusten ja ennen kaikkea muiden kehittämistoimijoiden tarjontaa hyödyntäen. Rajupusu Leader -alueella on Leader-yhdistyksen toimesta järjestetty monia edellä mainittuihin teemoihin liittyviä koulutuksia ja tapahtumia.

1.4 Ohjelmakohta: Alueiden välinen ja kansainvälinen toiminta

Ohjelmakohtaan kuuluvia toimenpiteitä ovat toimintaryhmien väliset ja kansainväliset hankkeet. Edellä mainittuja hankkeita on puолlettu vuosien 2008 -2012 aikana 13 kappaletta. Lisäksi yksi kansainvälinen esiselvityshanke on toteutettu yhdistyksen omana toimintana. Edellä mainittuihin hankkeisiin yhdistys on antanut myönteisen lausunnon. Alueiden välinen toiminta on vakiintunut omaksi toimintamuodoksi. Kansainvälinen toiminta vaatii edelleenkin melko paljon työtä ja opettelua. Vuoden 2012 aikana on valmisteltu ja käynnistetty kansainvälinen Amazing Countryside -hanke. Hankkeessa tehdään yhteistyötä liettualaisen toimintaryhmän kanssa. Rajupusu Leader ry toimii koordinoivana toimintaryhmänä.

1.5. Toimintalinja 2:n toiminta

Yhdistyksen hallitus on antanut vuosina 2007 -2012 yhteensä kuusi myönteistä lausuntoa toimintalinja kahden eli yhteisöllisiä ympäristötoimenpiteitä koskevaan hakemukseen. Toimenpiteet ovat koskeneet monivaikutteisten kosteikkojen ja perinnebiotooppien perustamista ja hoitoa.

3. TOIMINTA-ALUE 2013 – 2020

Toiminta-alueen kaikki neljä kuntaa ovat kunnanhallitusten päätöksillä sitoutuneet tulevan ohjelmakauden valmisteluun aiemman toiminta-alueen mukaisesti.

3.1 Maantieteellinen kuvaus

Alue on Etelä-Savon maakunnassa, jolle on ominaista Saimaan vesistön pirstoma harjumaisema ja vaihteleva pientopografia. Etelä-Savo on Suomen järvisin ja metsäisin maakunta. Maapinta-alasta neljä viidesosaa on metsää. Maakunnan pinta-alasta neljännes on vettä, järviä on yli 7 000 kappaletta ja virtavesiä yli 5 000 km. Saaria alueella on makean veden maakunnista eniten, yhteensä noin 9 000. Rantaviivaa on yli 31 000 km. Saimaa jakautuu alueella suuriin selkävesiin, joista Haukivedelle ja Kolovedelle on perustettu kansallispuistot. Myös Pihlajavesi, Luonteri, Katosselkä ja Puruvesi ovat arvokkaita luontokohteita, joista osia on suojeltu.

Toimintaryhmän alueen muodostavien Joroisten, Juvan, Rantasalmen ja Sulkavan kuntien yhteenlaskettu pinta-ala on 3 752 km², josta 870 km² eli 23,2 % on makeaa vettä. Pinta-ala vastaa 20 % maakunnan alueesta ja 1 % koko maan alueesta. Matkaa alueelta Helsinkiin ja Pietariin on lyhimmillään noin 250 km ja itärajalle lyhimmillään Sulkavan Lohilahdelta noin 60 km. Kunnat ja kuntalaiset suuntautuvat omien kylä- ja kuntakeskustensa lisäksi toiminnallisesti lähinnä Mikkelin, Varkauden ja Savonlinnan suuntiin.

Valtatie 5 kulkee Juvan ja Joroisten kautta ja valtatie 14 Juvan ja Rantasalmen kautta. Joroisten ja Rantasalmen kunnat läpäisee rautatie, joka palvelee massatavarakuljetuksia. Alueen kuntien vesistöjen läpi kulkeva Saimaan syväväylä palvelee alueen kuljetustarpeita Savonlinnan ja Varkauden satamien kautta. Alueella on reittiliikennettä palveleva lentokenttä Joroisissa ja lisäksi lähialueella ovat kentät Mikkelissä ja Savonlinnassa.

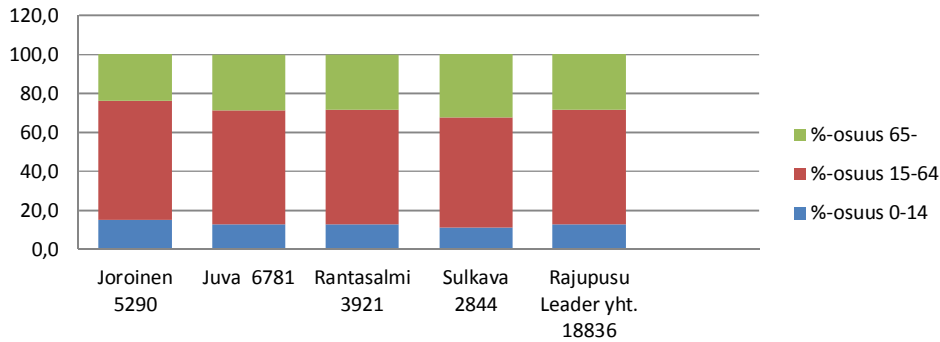
3.2 Hallinnollinen sijainti

Toimintaryhmän alue sijaitsee Itä-Suomen läänissä Etelä-Savon maakunnassa, ja se muodostuu Joroisten, Juvan, Rantasalmen ja Sulkavan kunnan alueista. Alueen kunnista Joroinen ja Juva kuuluvat Pieksämäen seutukuntaan. Rantasalmi ja Sulkava kuuluvat Savonlinnan seutukuntaan. Vuoden 2013 alusta alkaen alue kuuluu Etelä-Savon Työ- ja elinkeinotoimiston toimialueeseen. Alueen verohallintoa hoidetaan Kuopiossa osana Itä-Suomen veronkanto- ja perintäyksikköä, jonka piiriin alueen kaikki kunnat kuuluvat. Alueen väestötietojen ylläpidosta, holhousasioista ja kauppa- ja yhdistysrekisteristä vastaa Itä-Suomen maistraatti Savonlinnan yksikkö. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvonnasta alueella vastaa Etelä-Savon poliisilaitos.

3.3 Väestö- ja elinkeinorakenne

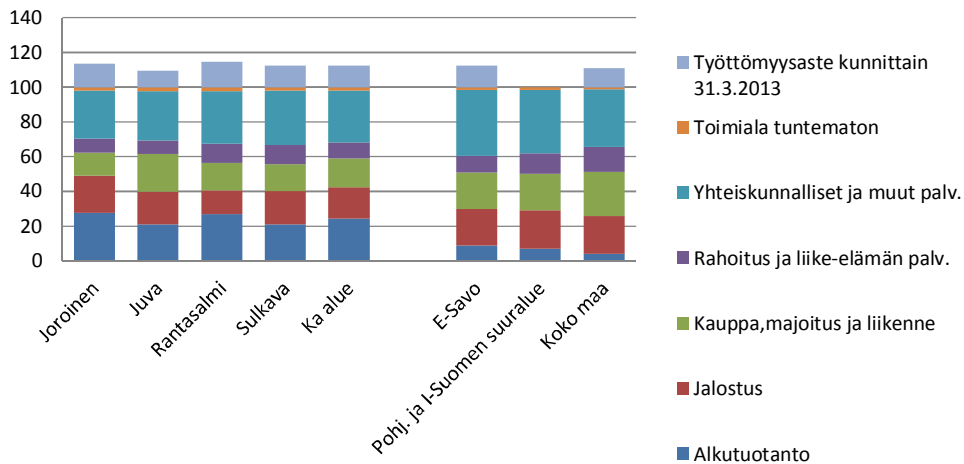
Toimintaryhmän alueen kunnat muodostavat väestö- ja elinkeinorakenteeltaan hyvin homogeenisen alueen, josta lähinnä Joroinen hieman poikkeaa läheisen Varkauden teollisuuskaupungin vaikutuksesta. Metsäteollisuuden rakennemuutos vaikuttaa ja teollisuuden supistustoimenpiteet vaikuttavat voimakkaimmin juuri Joroisten kunnan alueen työllisyyteen ja elinkeinotoimintaan.

Ikärakenne Rajupusu-alueella ennakkotietojen 1.1.-31.3.2013 mukaan

Asukkaita vuoden 2012 lopussa oli noin 18 800, joka on noin 12 % maakunnan väestöstä ja 0,4 % koko maan väestöstä. Alue on harvaan asuttua asukastiheyden ollessa 6,54 asukasta neliökilometrillä, maakunnan arvon ollessa 10,8 ja koko maan 17,8 asukasta. Asutus on lisäksi haja-asutusvoittoista, sillä alueen taajama-aste (taajamissa asuvan väestön osuus prosentteina koko väestöstä) vuoden 2011 lopussa oli 47,2 maakunnan arvon ollessa 70,1 ja koko maan 84,4. Toimintaryhmän alueen kuntien huoltosuhte näyttää vuonna 2025 siltä, että huollettavia on Juvalla, Rantasalmella ja Sulkavalla enemmän kuin työikäisiä. Vain Joroisissa tilanne on vielä päinvastoin (94,9).

Työllistymisen ja työttömyysaste

Lähteet: Esavo/maakunta tunnuslukuina/elinkeinorakenne 2010 sekä samoilta sivuilta työttömyysaste maakunnassa kunnittain, ELY 31.3.2013

Muotoiltu: Fontti: Franklin Gothic Book, 10 pt

Alueen elinkeinorakennetta luonnehtii alkutuotannon vahva asema, jonka parissa työskentelee 24,1 % työvoimasta, maakunnan keskiarvon ollessa 8,7 % ja koko maan 3,7 %. Jalostus työllistää 18,1 % työvoimasta julkiset palvelut 29,5 %. Työttömänä alueen väestöstä oli maaliskuun lopussa 2013 n. 12,6 %, Etelä-Savon keskiarvon ollessa 12,6 % ja koko maan n. 11 %. Tilastotiedot perustuvat Etelä-Savon maakuntaliiton laatimiin maakunnallisiin tilastokatsauksiin.

Alueen kuntien työpaikkaomavaraisuus oli keskimäärin 83,9 %. Pienin omavaraisuus oli Joroisissa (78,2 %) ja suurin Juvalla (87,9 %).

Vastaavasti lähikaupunkien työpaikkaomavaraisuusasteet ovat: Varkaus 109 %, SLN 111,2 % ja Mikkeli 108,7 %.

Alueen yrityksistä valtaosa on ns. mikroyrityksiä. Koko Etelä-Savon maakunnan yrityksistä noin 94 prosenttia on alle kymmenen henkilöä työllistäviä yrityksiä. Noin viisi prosenttia yrityksistä työllistää 10 - 49 henkilöä. 50 - 249 henkilöä työllistäviä yrityksiä on yksi prosentti. Suuria yli 250 henkilön toimipaikkoja on maakunnassa vain neljä kappaletta.

3.4 Alueella toimivat kehittäjäorganisaatiot

Maaseudun elinkeinojen neuvonta-, rahoitus- ja kehittämispalveluista alueella huolehtii Etelä-Savon työvoima- ja elinkeinokeskus, jonka toiminnan tavoitteita ovat mm. maaseutukylien säilyttäminen toimivina asuin-, työ- ja yrittämisen ympäristönä, elinkeinorakenteen monipuolistaminen, yritystoiminnan ja työnsaantimahdollisuuksien lisääminen ja maatilojen toimeentuloperustan vahvistaminen sekä tavoitteita tukeva laaja-alainen osaamisen lisääminen. Kuluvalle kaudella ELY-keskus ja Rajupusu Leader ry toimintaryhmänä ovat tehneet hankerahoitukseen liittyvissä asioissa tiivistä yhteistyötä, jota tulevalle ohjelmakaudella laajennetaan ja syvennetään ELY-keskuksen lisäksi myös toimintaryhmien keskinäisten yhteistoimintamahdollisuuksien alueelle. Yhteistoimintaa tullaan lisäämään mm. kansainvälisten toimenpiteiden ja viestinnän toteutuksessa.

Lisäksi alueella toimii Keski-Savon Uusyrityskeskus Wäläkki ry, joka aloittavien yrittäjien perusneuvonnan lisäksi varmistaa yhteistyössä työhallinnon kanssa mm. starttirahan tuella yritysten käynnistymistä. Wäläkki tarjoaa elinkeinoelämän asiantuntijoihin tukeutuvaa neuvontaa yrittäjiksi aikoville. Toiminnalla siirretään toimivien yrittäjien osaamista ja kokemuksia alkaville yrittäjille, vähennetään neuvonnan avulla epäonnistumisen riskiä, vahvistetaan elinkeinoelämän, valtion, kuntien ja opetussektorin yhteistyötä sekä hyödynnetään verkostomaisen toiminnan edut kustannustehokkaasti.

Rajupusu-Leader ry:n johdolla alueella kokoontuu säännöllisesti em. asioita käsittelemään kehittäjätiimi, jossa ovat edustettuna alueen kuntien elinkeinotoimet, työvoimahallinto, Uusyrityskeskus Wäläkki, Rajupusu-opisto, Rajupusu Leader ry sekä ProAgria Etelä-Savo ja Rantasalmen matkailu ry.

Kehittämistoiminnan tehostamiseksi on alueelle luotu YritysSuomi-palvelujärjestelmää toteuttava hajautettu seudullinen yrityspalveluverkosto, jonka osapuolina ovat Joroisten, Juvan, Rantasalmen ja Sulkavan kunnat, Etelä-Savon Ely-keskus, Pro Agria Etelä-Savo ry, Etelä-Savon TE-palvelut, Keski-Savon Uusyrityskeskus Wäläkki ry, Finnvera Oyj ja Rajupusu Leader ry. Kehittämistoimenpiteitä alueella toteuttavat myös maakunnalliset toimijat, kuten Helsingin Yliopiston Ruralia-instituutti, Mikkelin ammattikorkeakoulu ja Aalto Yliopiston pienyrityskeskus.

Järvi-Suomen kylät ry eli Jäskey on Etelä-Savon kylien maakunnallinen yhteenliittymä, joka toimii maaseudun asukkaiden edunvalvojana ja alueen kylätoimikuntien ja kyläyhdistysten yhteistyöelimenä. Rajupusu Leader ry on tehnyt yhdistyksen kyläasiamiehen kanssa kylien kehittämiseen liittyvissä asioissa jo kuluvalle kaudella yhteistyötä. Alueen toimijoiden saumaton ja tavoitteellinen yhteistyö sekä yhteinen tahtotila varmistaa jatkossakin hyvät tulokset.

3.5 Alueen sisäinen SWOT-tarkastelu

Tämän luvun näkemykset perustuvat alueen asukkaille ja yrittäjille järjestettyjen työpajojen ja haastatteluiden tuottamiin näkemyksiin. Työpajoja on järjestetty mm. Voimistuvat Kylät hankkeen, Joroisten Hyvä-kylä hankkeen ja Etelä-Savon maaseudun toimenpideohjelman puitteissa on alueella järjestetty työpaja yrittäjille ja toinen työpaja paikallistoimijoille. Aineostoa Swot tarkasteluun on kerätty myös kulttuuritoimijoiden työpajassa sekä liikunta- ja vapaa-aikatoimijoille suunnatussa työpajassa. Lisäksi on järjestetty kaksi

Tulevaisuushuutokauppa -tilaisuutta, joissa työpajan omaisesti koottiin asukkaiden ajatuksia tavoitteista ja kehittämistoimenpiteistä.

Alue on maaseutualueetta, jolla on muun maakunnan kanssa yhtenevät elinkeinoelämää ja yhteiskuntarakennetta kohtaavat haasteet. Suurimpia niistä ovat väestömäärän kääntäminen kasvuun ja nuorten osuuden kasvattaminen sekä yrittäjäpolven vaihtuminen. Alueella on koettu voimakkaana maatalousyrittäjyyttä kohdannut rakennemuutos. Myös paikallisia palveluita tuottavat yritykset ovat viime vuosina toimineet voimakkaasti keskittyvässä ja muuttuvassa ympäristössä. Esimerkiksi kirkonkylien erikoisliikkeiden määrä on supistunut merkittävästi. Globalisaation myötä useat toimialat ovat joutuneet kantamaan vaikeasti ennakoitavien markkinavaihteluiden seuraukset.

Keinoja näihin haasteisiin vastaamiseksi ovat uusien työpaikkojen luominen uusille toimialoille ja monialainen yrittäjyys. Vain jatkuvasti positiivinen asukastase voi taata riittävän kattavan palvelurakenteen ylläpitämisen ja alueen pitkäjänteisen kehittämisen tulevaisuudessakin. Yrittäjäsukupolven uusiutuminen voi myös olla vahvuus,

joka mahdollistaa nuorten sitoutumisen yrittäjyyden kautta alueelle. Onnistunutta yrittäjäpolvenvaihdosta tukevat toimet tulevatkin olemaan tärkeässä roolissa kehittämistyössä. Paluumuuttajien ja uusien asukkaiden mielenkiintoa voidaan herättää myös vahvistamalla ja kehittämällä maaseutuasumisen vahvuuksia ja etuja.

VAHVUUDET	HEIKKOUEDET
<ul style="list-style-type: none"> - yritteliäs ja aktiivinen väestö - metsä ja järviluonto - vapaa-ajan asuminen - vahva luomumaatalous - vahva elintarviketuotanto - PKT-sektori mm. puunjalostus ja metalli - peruspalvelut - uudistuvan energian käyttö - vapaaehtoinen kulttuuri ja vapaa-aikatyö - sijainti melko lähellä Pietaria/Venäjää - turvallisuus 	<ul style="list-style-type: none"> - väestökehitys - aivovuoto - etäisyydet - alhainen jalostusaste - lyhyt matkailusezonki. - yrittäjien ikääntyminen
MAHDOLLISUUDET	UHAT
<ul style="list-style-type: none"> - monipaikkainen asuminen - maaseutuasumisen "uudet taloudelliset ja ekologiset mallit - hyvinvointi- ja matkailupalvelut - globalisaatio/lokalisaaion arvostus - nykYTEKNOLOGIAT - yrittäjyys ja verkottuminen. - lähi/paikallisuokaketjun kehittäminen - luomutuotannon kehittäminen - metsien monikäyttö - hajautetun energian arvostus - ympäristöliiketoiminta 	<ul style="list-style-type: none"> - passivoituminen - periferisoituminen - yhteiskunnan palvelujen ja infrastruktuurin kannalta kriittinen väestöpohja - yritystoiminnan väheneminen - infrastruktuurin rapautuminen - tietoliikenneongelmat

Edellä olevaan strategiseen nelikenttään on tiivistetty tärkeimmät alueen vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia kuvaavat faktat ja muuttujat, joiden keskinäiset suhteet ja kulloinenkin tasapaino voivat vaikuttaa olennaisesti alueen kehittymisen mahdollisuuksiin. Leader-toiminnan ja -rahoituksen turvin pystytään vahvistamaan alueen vahvuuksia ja tukemaan alueen mahdollisuuksien hyödyntämistä. Lisäksi sillä voidaan auttaa minimoimaan ja torjumaan osia alueen heikkouksista ja uhkista.

Toimintaryhmissä alueelta nouseviin paikallislähtöisiin innovaatioihin pystytään reagoimaan nopeasti ja monessa tapauksessa ne voidaan testata ja tuotteistaa alueella. Tähän tarvitaan aina yhteistyötä ja alhaalta ylöspäin nousevaa yhteistä tahtotilaa alueen tulevaisuuden kehittämisen suunnista. Toimijoiden välisen yhteistyön, tiedonvaihdon ja osaamisen edistäminen ovat toiminta-alueetta, jossa Leader-toimintaryhmytö

jatkossakin on omimmillaan. Toimintaryhmä auttaa alueen toimijoita hyödyntämään mahdollisuudet ja vahvuudet sekä minimoimaan uhat ja heikkoudet.

3.6 Ulkoiset maaseutuun kohdistuvat muutostekijät ja ”maaseutukysyntä”

Alueen sisäisten näkemysten lisäksi kehittämisstrategian perusteena ovat maaseutuun liittyvät globaalit ja kansalliset muutostekijät ja odotukset. Näitä tekijöitä on pohdittu perusteellisesti mm. SITRAn Maamerkit ohjelmassa. Lisäksi maaseudun ulkoisia muutostekijöitä voidaan johtaa mm. Elinkeinoelämän valtuuskunta EVAn globaalit skenaariot raportista ja Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän julkaisuista. Maaseudun ulkoisia muutostekijöitä ja maaseutuun kohdistuvia odotuksia pohdittiin myös elokuussa 2012 järjestetyssä Etelä-Savon maaseudun kehittämisstrategia -työpajassa Rantasalmella.

Maaseudun toimintaympäristöä ulkoinen toimintaympäristö muuttuu ja voi kehittyä mm. seuraavien tekijöiden vaikutuksesta:

- Globalisaatio ja kansainvälistyminen,
- lokalisaation korostuminen edellisten rinnalla,
- Suomen vientimarkkinoiden kehitys,
- ympäristö ja ilmaston,
- muutokset energian hinnassa,
- kolmannen sektorin rooli,
- vapaa-ajan asuminen,
- kuluttajien ikääntyminen,
- työn tekemisen uudet muodot,
- bio- ja lähienergian tuotanto
- kulutustottumusten muutos

4. VISIO ALUEESTA VUONNA 2020

ALUE ON AKTIIVINEN JA HOUKUTTELEVA ASUINSEUTU, JONKA ELINVOIMA PERUSTUU KESTÄVÄÄN TALOUTEEN, OSAAVIEN IHMISTEN OMAEHTOISEEN TOIMEENTULOON JA YRITTÄJYYTEEN SEKÄ VAHVAAN YHTEISÖLLISYYTEEN

Vision toteuttamiseksi kehittämisohjelmaan on valittu viisi pääteemaa, joiden tavoitteet ja toimenpiteet on kuvattu seuraavassa luvussa. Lisäksi kehittämisohjelmaan on valittu kolme ”horisontaalista teemaa”, jotka huomioidaan kaikkien viiden pääteeman toteutuksessa. Horisontaaliset teemat toimivat siis eräänlaisina kriteereinä toimenpiteitä valittaessa tulevalle ohjelmakaudella. Valitut teemat ovat: elinkeinoelämä, asuminen ja vapaa-aika, matkailu, yhteisöllisyys ja vaikuttaminen sekä horisontaaliset teemat: nuoret, alueiden ja kansainvälinen toiminta sekä biotalous.

5. STRATEGIAN TEEMAT JA PAINOPISTEET

5.1. Elinkeinoelämä

Toimintaryhmän alueella yrittäjien osuus työllisistä on 25 %, mikä kuvastaa selkeästi yrittäjyyden vahvaa perinnettä ja asemaa. Maakunnan tasolla vastaava luku on 15,6 % ja koko maan tasolla vain 10,6 %. Tulevaisuudessa yhä kasvava joukko työikäisistä hankkii toimeentulonsa yrittäjyyden kautta. Yrittäjän uralla onnistuminen edellyttää vahvaa ammatillista osaamista, laatu- ja tietoisuutta sekä kykyä ennakoida tulevaa kysyntää. On osattava tarkkailla kehitystä kuin myös ottaa ja hallita riskejä.

Alueen pienet yritykset voivat parhaiten kilpailla tinkimättömällä laadulla, joka ulottuu ensimmäisestä asiakaskontaktista aina laskun lähettämiseen saakka. Alueen vahvoina yritystoiminnan sektoreina ovat elintarvikkeiden tuotanto ja jalostus, metsä ja puu moninaisine jatkojalostusmahdollisuuksineen ja tuotteineen sekä metallinkäsittelyyn liittyvä yritystoiminta.

Edellä mainitut vahvat toimialat lisättyinä merkittävällä paikallisen energian tuotannolla muodostavat mainion lähtökohdan biotalouden kehittämiseksi.

Yritystoiminnan kannalta mahdollisuus ovat alueella lähivuosina eläkkeelle siirtyvät suuret ikäluokat sekä tänne tulevat paluumuuttajat ja uudisasukkaat. Tämän seurauksena alueelle syntyy merkittävä tarve ja kysyntä monipuolisista hyvinvointi- ja erityispalveluista, joiden tyydyttäminen luo runsaasti erilaisia yrittämisen mahdollisuuksia sekä taajamiin että haja-asutusalueelle. Koko aluetta ajatellen on kysymys kymmenistä ja ajan mittaan mahdollisesti jopa sadoista työpaikoista.

Luontoa hyödyntävien "Green care" ja "Green health" (vihreä hoiva tai luontohoiva) toimintamallien kehittyminen luo mahdollisuuksia alueemme hyvinvointipalvelu- ja matkailuyritysten tuotekehitykselle ja kasvulle sekä uusperustannalle.

Elinkeinoelämän kehittämisessä leader-ohjelman kautta tuetaan pääasiassa pienehköjä, paikallisia ja innovatiivisia kehittämishankkeita ja yritysten toimenpiteitä. Leader-toimilla voidaan käynnistää ja aktivoida laajempia toimenpiteitä, joiden toteuttamista tuetaan esimerkiksi alueellisen maaseutuohjelman ja/tai Itä- ja Pohjois-Suomen rakennerahasto-ohjelmien perusteella.

5.1.1 Puunjalostus- ja metsä

Puunjalostuksen toimiala muodostaa monipuolisen pienyritysten joukon, jonka verkostoituminen ja tuotekehitys mahdollistaa laajojen tuotekokonaisuuksien tuotannon ja markkinoinnin. Puunjalostusyritysten toimintaedellytyksiä voidaan parantaa lisäämällä puurakentamista. Puurakentamista voidaan edistää ekologisilla rakennusratkaisuilla, joita toteutetaan uudenajan kylä rakennettaessa.

Puun lisäksi metsästä voidaan ottaa jatkojalostuksen piiriin sienet, marjat ja yrtit. Aluetalouden kannalta olennaisen tärkeää on metsästä saatavien monipuolisten raaka-ainevarojen tuotteistaminen ja jalostaminen laadukkaiksi lopputuotteiksi jo alueen sisällä. Tällä hetkellä alue on leimallisesti raaka-aineiden viejäalue. Esimerkiksi mekaaninen puunjalostus suhteutettuna alueen puun kasvuun ja metsävaroihin on alimittaista.

Metsillä on entistä suurempi merkitys myös erilaisten elämystuotteiden ja niihin liittyvän yritystoiminnan alkulähteenä ja tapahtumapaikkana. Monipuolisten ohjelmalveluiden perustaksi sopivat puhdas ilma, hiljaisuus, pienuuden kokemus ja yksinäisyys sekä maiseman ja luonnon syvälinen kokeminen.

TAVOITTEET	TOIMENPITEET	TOTEUTUS
Toimialan yritykset muodostavat monipuolisen pienyritysten joukon, jonka verkostoituminen ja tuotekehitys mahdollistaa laajojen tuotekokonaisuuksien tuotannon ja markkinoinnin.	Uusien innovatiivisten logististen ratkaisujen edistäminen.	Verkostoitumista edistävät hankkeet sekä innovatiiviset logistiikan kehittämishankkeet ja yritystuet.
Puun lisäksi metsästä hyödynnetään ja jatkojalostetaan piiriin sienet, marjat ja yrtit.	Puurakentamisen tekniikkaa ja toteutusta edistävät toimet.	Tuotekehitystä edistävät kehittämishankkeet ja yritystuet.
	Rakentamisen ekologisuutta lisäävät toimet. Toimialan osaamisen parantaminen.	Vähähiilisen tuotantotekniikan kehittämishankkeet
	Yritysten tuotekehityksen ja tuotantotekniikan edistäminen. Biotaloitusta edistävien toimenpiteiden tukeminen.	

5.1.2. Bio- ja lähienergia

Puuenergialla katetaan viidennes Suomen energian kulutuksesta. Sen käyttö kasvaa edelleen. Kotimaisia ja uusiutuvia energialähteitä hyödyntämällä voidaan osittain korvata tuontienergiaa ja parantaa työllisyyttä. Tämä pätee hyvin myös toimintaryhmän alueella, koska täällä on runsaasti mm. energiapuuta sekä turvetta. Peltomaan käyttö energian tuotannossa näyttää hiipuvan. Sen sijaan karjanlannalla ja jätteellä tuotettavan

biokaasun tuotanto on kasvamassa. Hajautetun energiatuotannon luonnollisia lähteitä ovat myös tuuli- ja aurinkoenergia, joista varsinkin jälkimmäinen sopii erinomaisesti osa-aikaisen asumisen energialähteeksi.

Metsäenergian käyttö lisääntyi 2000-luvun alkuvuosina 10 %:n vuosivauhdilla. Suurin energiapuun käyttäjäryhmä ovat pienkiinteistöt, joiden pilkkeen käyttö on Etelä-Savossa arviolta 400 000 m³ vuodessa. Puuenergia on edullista. Se työllistää, edistää metsätaloutta ja luo alueelle monipuolista lämpö- ym. maaseutuyrittäjyyttä.

Lähienergiaratkaisuja ihmislähtöisesti

Lähienergia on win-win-win bisnes. Lähienergialla tarkoitetaan käyttäjien yksin tai yhdessä säästämää tai uusiutuvilla energialähteillä paikallisesti tuottamaa energiaa. Uusiutuva energia, älykkäät sähköverkot ja energiatehokkuus ovat avainratkaisuja kun pyritään kestäväan talouteen ja yhteiskuntaan.

TAVOITTEET	TOIMENPITEITÄ	TOTEUTUS
<p>Toimintaryhmän alueella toimii tehokas ja kannattavasti toimiva metsäenergian tuotantoketju.</p> <p>Alueella toimii useita yrityksiä, jotka tuottavat energiaa kannattavasti lähialueen uusivuista energialähteistä, kuten karjanlanta ja yhdyskuntajäte ja kasvimassa sekä kalatalouden ja vesistöjen hoidon sivutuotteet.</p> <p>Hajautetun energiatuotannon luonnollisia lähteitä ovat myös tuuli- ja aurinkoenergia, joista varsinkin jälkimmäinen sopii erinomaisesti osa-aikaisen asumisen energialähteeksi.</p> <p>Rakentamisessa hyödynnetään lähienergian käyttöön kehitettyjä suunnittelu- ja toteutusmalleja, jotka tuottavat mahdollisimman ekologisia rakentamisvaihtoehtoja.</p>	<p>Yritysten verkostoitumisen ja uusien innovatiivisten tuotanto- ja palvelumallien edistäminen.</p> <p>Innovatiivisten palveluratkaisujen tekniikkaa ja toteutusta edistävät toimet.</p> <p>Tuotannon ja käytön ekologisuutta lisäävien toimien edistäminen.</p> <p>Toimialan osaamisen parantaminen ja tuotekehityksen edistäminen.</p> <p>Yritysten tuotekehityksen ja tuotantotekniikan edistäminen.</p> <p>Biotaloutta edistävän rakennustuotannon kehittäminen</p>	<p>Verkostoitumista ja osaamista edistävät hankkeet sekä innovatiiviset kehittämishankkeet ja yritystuet.</p> <p>Logistiikan kehittämistä edistävät hankkeet ja yritystuet.</p> <p>Tuotekehitystä edistävät kehittämishankkeet ja yritystuet.</p> <p>Vähähillisen tuotantotekniikan kehittäminen ja yritystuet.</p> <p>Innovatiivisia ratkaisuja luovat kehittämishankkeet ja yritystuet</p> <p>Paikalliset, pienimuotoisemmat ja innovatiiviset hankkeet toteutetaan Leader-ohjelman tuella, muutoin toteuttamista edistetään rakennerahasto-ohjelmasta ja alueellisen maaseudun kehittämisohjelman avulla.</p>

5.1.3. Lähi- ja paikallisruoka

Alueen yrittäjyys perustuu vahvaan alkutuotannon asemaan. Alueen viljelty peltopinta-ala on lähes 25 000 hehtaaria, ja alueen maa- ja metsätalouden tulot vuonna 2011 olivat yli 25 miljoonaa euroa. Maidon, lihan ja viljan jatkojalostus paikallisesti omaleimaisiksi tuotteiksi on yksi alueen tulevaisuuden menestystekijöistä.

Alueella on koko valtakunnankin mittakaavassa merkittävää elintarviketuotantoa. Tietyistä tuoresalaateista kasvatetaan ja jatkojalostetaan täällä jo yli puolet. Salico Oy ja Famifarm Oy alihankkijaverkostoineen ovat merkittäviä yrityksiä koko valtakunnan tasolla. Alue on luomutuotannon alkuunpanijoita ja jatkojalostusta edustaa mm. luomueineksiä valmistava Krunex Oy.

Alueen ja koko Suomen luomutuotanto on tällä hetkellä kysynnän noususta johtuen selkeässä kasvuvaiheessa. Kun ajatellaan luomutuotteiden kysynnän kasvua mm. Keski-Euroopassa, niin luomutuotannolle ja jalostukselle on Suomessa ja erityisesti toimintaryhmän alueella lupaavat markkinat ja kehitysnäkymät.

Rajupusu-alueella on vahvat perinteet puhtaista, paikallisista ja korkealaatuisista raaka-aineista valmistettujen elintarvikkeiden kehittämisessä ja valmistuksessa.

TAVOITTEET	TOIMENPITEITÄ	TOTEUTUS
------------	---------------	----------

Konsepti ja resurssit voimakkaan kasvun tukemiseen

Uudistuvilla ruokamarkkinoilla menestyminen edellyttää skaalautuvien lähiruokakonseptien luomista ja jalkauttamista. Luomu- ja lähiruoan tulee yhä enemmän vastata sille asetettuun arvolupaukseen.

Toiminnan laajentuminen ei saa johtaa tuotteiden massatuotantoon vaan pienten tuottajien verkottumiseen ja yhteistyöhön. Olennaista on konseptointi ja sen testaus, liiketilojen saanti asiakkaiden kannalta parhailta paikoilta, henkilöstön rekrytointi ja koulutus sekä lähiruoan oikeanlainen asemointi asiakkaiden mielessä. Tuottajalähtöisyydestä on päästävä asiakaslähtöisyyteen ja tuottajien, tukun sekä kaupan on yhdessä nostettava asiakas toimintansa keskiöön ja tarjottava heille yhdessä heidän haluamiaan palveluita. *Sitra Maamerkit ohjelman loppuraportti 2012*

Alueella toimii useita mikro ja pk-yrityksiä jotka tuottavat menestyviä ja kilpailukykyisiä elintarvikkeita ja tuotteita lähimarkkinoille sekä alueelliseen ja valtakunnalliseen jakeluun.

Alueen elintarviketuotannossa on

Yritysten verkostoitumisen ja uusien innovatiivisten tuotanto-, palvelu- ja logistiikka mallien edistäminen.

Tuotannon ja jakelun ekologisuutta lisäävien toimien edistäminen.

Verkostoitumista ja osaamista edistävät hankkeet sekä innovatiiviset kehittämishankkeet ja yritystuet.

Logistiikan kehittämistä edistävät hankkeet ja yritystuet.

<p><i>palveluja kaikille väestöryhmille.</i></p> <p><i>Palvelut ovat lähes kaikkien saatavilla kohtuullisen matkan päässä ja kohtuullisen ajan kuluessa. Tärkeimmät palvelut täydentyvät hyvin toimivan sähköisen tarjonnan avulla.</i></p> <p><i>Green care -ajattelu luo hyvinvointipalvelujemme kehittämiseen uusia mahdollisuuksia.</i></p> <p><i>Alueella vakituisesti asuvien ihmisten ja vapaa-ajan sekä monipaikka-asukkaiden sekä matkailijoiden lisääntyvä määrä luovat kasvavaa kysyntää uusille hyvinvointipalveluille.</i></p> <p><i>Palvelujen tuotanto- ja logistiikka on mahdollisimman ekologista.</i></p>	<p><i>Innovatiivisten palveluratkaisujen tekniikkaa ja toteutusta edistävät toimet.</i></p> <p><i>Palvelujen tuotannon ja käytön ekologisuutta lisäävien toimien edistäminen,</i></p> <p><i>Toimialan osaamisen parantaminen ja tuotekehityksen edistäminen.</i></p> <p><i>Yritysten tuotekehityksen ja tuotantotekniikan edistäminen.</i></p> <p><i>Biotaloutta edistävien toimenpiteiden tukeminen.</i></p>	<p><i>yritystuet.</i></p> <p><i>Tuotekehitystä edistävät kehittämishankkeet ja yritystuet.</i></p> <p><i>Vähähiilisen tuotantotekniikan kehittäminen.</i></p>
---	---	---

5.1.5. Muut elinkeinoteemat

Elinkeinojen kehittämisessä horisontaalisen teeman muodostaa maaseudun pienyritysten perustamisen ja kehittämisen tukeminen

TAVOITE	TOIMENPITEITÄ	TOTEUTUS
<p><i>Toimialalle syntyy uusia yrityksiä ja yritykset siirtyvät elinvoimaisina uusille yrittäjäpolville.</i></p> <p><i>Alueen julkiset ja yksityiset yrityspalvelut tuottavat helposti saatavia ja laadukkaita tuki- ja neuvontapalveluita.</i></p>	<p><i>Alkavien yrittäjien neuvonta, mentorointitoiminnan ja yrittäjyyskokeilujen edistäminen mm. yhteistyössä alueen oppilaitosten kanssa.</i></p> <p><i>Sähköisen palvelun, toimijoiden osaamisen, yhteistyön ja tiedotuksen kehittäminen.</i></p>	<p><i>Uusyrittäjätoiminta, yrittäjyyskasvatuksen kehittämishankkeet, omistajapolvenvaihdosta edistävät kehittämishankkeet sekä yritystuet</i></p> <p><i>Yritys-Suomi konseptin hyödyntäminen, sähköisien toiminnan kehittämishankkeet</i></p>

5.1.5.1 Omistajapolvenvaihdokset

Ennusteiden mukaan noin 40 % suomalaisista perheyrittäjistä suunnittelee sukupolven vaihdosta seuraavien kymmenen vuoden aikana. Kaikista yrityksistä Suomessa n. 70 % on perheyrittäjä, niin myös toimintaryhmän alueella, jossa näiden pienten mikroyritysten osuus lienee vieläkin suurempi.

Rajupusu-alueella vuonna toteutetun yritysharavoinnin perusteella arvioituna alueemme luvut vastaavat edellä esitettyjä koko maata koskevia lukuja. Tilastokeskuksen työssäkäyntitilaston mukaan Etelä-Savossa oli vuoden 2010 lopussa reilut 5600 yrittäjää, joista lähes viidennes oli täyttänyt 55 vuotta. Omistajanvaihdos tulee ajankohtaiseksi yhä useammassa eteläsavolaisessa yrityksessä.

Toimintaryhmä edistää tulevalle ohjelmakaudella yritysten sukupolven- ja omistajanvaihdoksia tukevia toimenpiteitä. Edistettäviä toimenpiteitä ovat esimerkiksi koulutus, jossa yrittäjät saavat tietoa sukupolvenvaihdokseen liittyvistä taloudellisista, verotuksellisista ja juridisista seikoista.

5.1.5.2. Verkottuminen

Kansainvälisessä kaupassa ja yritysten välisessä kilpailussa tarvitaan strategista yhteistyötä ja erikoistumista. Yrityksen on menestyäkseen tunnistettava ne ydinosaamisensa alueet, joilla se on suhteellisesti kustannustehokas ja kilpailukykyinen tärkeimpiin kilpailijoihinsa verrattuna. Aseman saavuttaminen edellyttää oikeita strategisia päätöksiä, tietotaitoa ja laskelmoitua riskinottoa.

Neljän suhteellisen pienen kunnan muodostamalla toimintaryhmän alueella yritykset voivat hyötyä verkottumisesta monilla yritystoiminnan osa-alueilla. Verkottamalla voi saavuttaa paremman kilpailuaseman esimerkiksi keskitetyn alihankinnan, kuljetusten, osaamisen, teknologian, rahoituksen ja muiden strategisten resurssien ansiosta. Verkottuminen luo puitteet alueen yritysten välisen kanssakäymisen laajenemiselle ja syvenemiselle. Myös kansainvälisten yhteyksien luominen ja hyödyntäminen on helpompaa verkoston kautta.

5.1.5.3. Yrittäjyyskasvatus

Toimintaryhmä jatkaa tulevalle ohjelmakaudella yrittäjyyskasvatuksen saattamista oppilaitosten joka tason valinnaiseen opetukseen. Pakollinen yrittäjyysosa sisältyy jo nykyisin toisen asteen ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin. Yrittäjyyskasvatusta pyritään monipuolistamaan kehittämistoimenpiteiden avulla. Harrastuspohjalta ponnistava yrittäjyys on varteenotettava vaihtoehto urakehitykselle, jossa vuosien kuluessa hankitaan yrittäjyyteen riittävä ammattitaito. Yrittäjämäinen asenne työhön nostaa työntekijänkin motivaatiota ja luo valmiuden toimia yrityksen päämäärien ja tavoitteiden mukaisesti.

5.1.5.3. Yritysneuvonnan ja julkisen palvelun kehittäminen

Yrittäjille ja muille toimijoille suunnatuissa työpajoissa on myönteinen yrittäjyysilmapiiri ja julkinen hallinto noussut merkittäväksi tekijäksi yritystoimintaa kehitettäessä. Kunnilla on entistä vähemmän mahdollisuuksia

kilpailla ja houkutella yrityksiä erilaisilla eduilla. Tukijärjestelmät ovat maassa yhtenäiset ja EU valtiontukisäännöksillä tasapäistetään toimintaa kunnissa. Yritysten arvioidessa sijoituspaikkoja etujen sijalle ovat tulleet immateriaaliset tekijät kuten yritysilmapiiri tai kuntien päätöksenteon nopeus ja yritysmyönteisyys.

Rajupusu-alueella on julkisia yrityspalveluja kehitetty osapuolten yhteistyön avulla. YritysSuomi Rajupusu-konseptin tarkoituksena on varmistaa kaikille yrityksille nopea, laadukas ja tasapuolinen palvelu. YritysSuomi-konseptia ja sen toimintaa kehitetään parantamalla verkoston sisäistä toimintaa ja ennen kaikkea toimintaa asiakkaiden suuntaan.

5.2. Asuminen ja vapaa-aika

Maaseutu asuinalueena on elinkeinojen rakennemuutoksen myötä ja kaupungistumisen myötä muuttunut viimeisen kuluneiden vuosikymmenten aikana merkittävästi. Haja-asutukseen on kohdistunut kritiikkiä, jota on perusteltu ekologisilla näkökohdilla. Haja-asutuksen ekologisuudesta, hiilijalanjäljestä ja energiatehokkuudesta on tuotettu tietoa sekä puolesta että vastaan.

Hajautetun energiatuotannon, lähiruuan ja yhteisöllisyyden arvostuksen nousun myötä haja-asutuksen puolesta on esitetty uusia puolustavia argumentteja ja kiinnostus maaseudulla asumiseen on viriämässä. Maaseudun asuttamista edistävät myös etätyö ja monipaikka-asumisen mahdollisuuksien lisääntyminen.

Vihreän talouden myötä on herännyt kiinnostus myös uusien asumismallien kehittämiseen. Rajupusu ohjelma-alueen ihmiset ja kunnat uskovat vahvasti maaseutumaisen asumisen kehittämiseen. Uusissa asumismalleissa otetaan huomioon vihreän talouden ja yhteisöllisyyden mahdollistavat vaihtoehdot. Tällaisista uusista kokeiluista ovat hyvinä esimerkkeinä: Joroisissa käynnistynyt Kolman Koto esiselvityshanke sekä Juvalla ja Sulkavalla käynnistyneet vihreän talouden näkökulmaa korostavat asuinalueiden suunnitteluhankkeet. Tarkoituksena kaikissa on valmistella uuden tyyppisen maaseutukylän rakentaminen ja toteutus.

”Kolman Koto”-kehittämishanke

Joroisten kunta on käynnistänyt Manner-Suomen maaseutuohjelman tuella kehittämishankkeen, jonka tavoitteena löytää Joroisiin sopiva uudenlainen tapa maalla asumiseen. Uudentyyppien kyläasuminen on suunnitelmallista jatkoa vuosisataiselle historialle.

Maaseutuasumisen edistämisen tulee perustua faktoihin ja toteuttamiskelpoisiin ratkaisuihin. Alueen maankäytön, rakentamisen ja asumisen onkin oltava taloudellista ja ekologisesti kestävä. Asumisen energian tuotannon tulee perustua uusiutuviin energialähteisiin ja vähäiseen energian kulutukseen. Edellä mainitun perusteella puun tulee olla keskeinen rakennusmateriaali ja puurakentamisen tulee olla korkealaatuista.

Etätyön ja yritystoiminnan harjoittamiseksi alueen tietoliikenneverkot on saatettava ajanmukaiselle tasolle. On epätodennäköistä, että tietoliikenteen tasoa voidaan taata lainsäädännöllä. Alueen asukkaat joutunevat ottamaan parannusten toteutumisen omalle vastuulle. Yhteisöllisillä toimilla voidaan käynnistää esimerkiksi pienimittakaavaisia laajakaistahankkeita.

5.2.1. Kulttuuri ja vapaa-ajan aktiviteetit

Kulttuuri laajasti ymmärrettyinä, jolloin siihen sisällytetään ihmisen sekä fyysiset että henkiset tarpeet, koskettaa yhteisöissä kaikkia sen jäseniä. Kulttuurin kerrannaisvaikutukset ulottuvat parhaimmillaan elinkeinoelämässäkkin useille toimialoille. Toisaalta kulttuurituotanto hyödyntää laajasti muiden toimialojen osaamista toiminnoissaan. Oikein kohdistettujen kulttuurivarojen avulla lisätään alueen vetovoimaa, säilytetään alueen omat perinteet ja ominaispiirteet, välitetään nuorille ja alueen uudisasukkaille vahva alueidentiteetti, ehkäistään väestön syrjäytymistä, kasvatetaan sosiaalista pääomaa ja luodaan uusia työpaikkoja. Elävä ja monipuolinen kulttuuri on alueen kehittymisen, henkisen ja aineellisen kasvun, innovaatioiden ja luovan toiminnan, viihtyvyyden ja identiteetin tärkeä rakentaja ja ylläpitäjä. Rajapuuohjelma-alueella kulttuuri ja vapaa-ajan aktiviteetit perustuvat pääosin vapaaehtoistyöhön ja yhteisöllisyyteen. Leader-toiminnalla pystytään tukemaan kulttuuri- ja vapaa-ajan toimintojen kehittämistä ja vahvistamaan niiden perustaa – vahvaa yhteisöllisyyttä.

TAVOITTEET	TOIMENPITEITÄ	TOTEUTTAMINEN
<p><i>Alue on vaivattoman arjen elinympäristö, asumispalveluja toteutetaan myös uusilla ja innovatiivisilla ratkaisuilla. "Tärkeimmät palvelut ovat enintään puolen tunnin päässä".</i></p> <p><i>Tietoliikenneverkot ja -yhteydet toimivat hyvin.</i></p> <p><i>Alueen rakentaminen ja asuminen on taloudellista ja ekologisesti kestävä. Energian tuotanto perustuu uusiutuviin energialähteisiin ja vähäiseen energian kulutukseen.</i></p> <p><i>Maaseutuasumisen ekologinen imago on hyvä.</i></p> <p><i>Elinympäristö on miellyttävää ja luontoarvot huomioidaan myös asumisen suunnittelussa.</i></p> <p><i>Yhteisöllisyyteen ja vapaaehtoisuuteen perustuva kulttuuri-, liikunta- ja tapahtumatuotanto tarjoaa</i></p>	<p><i>Asumispalvelujen ja -infrastruktuurin innovaatioiden edistäminen ja kokeilu.</i></p> <p><i>Eri väestöryhmille soveltuvien uusien ja houkuttelevien asumismuotojen kehittämisen tukeminen.</i></p> <p><i>Asukaslähtöisten tietoliikenneverkkojen tukeminen.</i></p> <p><i>Biotalousnäkökulman huomioivien asumis- ja rakentamisvaihtoehtojen edistäminen ja kehittämisen tukeminen.</i></p> <p><i>Asukaslähtöisen maankäytön suunnittelun edistäminen.</i></p> <p><i>Maaseutuasumisen ekologisuuden ja biotehokkuuden arviointimenetelmien kehittäminen, maaseutuasumisen "brändäys".</i></p>	<p><i>Asumispalveluihin liittyvät innovatiiviset kehittämishankkeet.</i></p> <p><i>Yleishyödylliset investointihankkeet, joiden avulla asioita voidaan toteuttaa.</i></p> <p><i>Kokonaisvaltaiset asukaslähtöiset toimenpideohjelmat "Kyläsuunnitelmat".</i></p> <p><i>Kehittämishankkeet joiden avulla uusia ja innovatiivisia ratkaisuja haetaan ja kokeillaan. Yleishyödylliset investointihankkeet.</i></p> <p><i>"Kyläkaavat" sekä Maisemanhoitosuunnitelmat ja niiden toteutus.</i></p>

<i>kiinnostavia ja monipuolisia vapaa-ajan viettomahdollisuuksia. Kulttuuri- ja vapaa-ajantuotanto toimii hyvässä yhteistyössä myös elinkeinoelämän kanssa.</i>	<i>Asukkaiden ja monipaikka-asujien tarpeista ja aloitteista kumpuavien kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelujen ja tapahtumien kehittäminen.</i>	
---	---	--

Kulttuurialan yritykset ja organisaatiot edustavat luovaa taloutta, jotka tuottavat alueelle erilaisia positiivisia kehitysvaikutuksia. Kulttuurisesti moniarvoinen ilmapiiri ja aktiiviset ihmiset toimivat luovan ajattelun sekä uusien ideoiden tuottamisen kasvualustoina. Tämä puolestaan luo dynaamista kehittämisilmapiiriä, joka synnyttää uusia instituutioita, innovaatioita, houkuttelee osaajia sekä vaikuttaa yritysten investointihalukkuuteen. Kulttuuri-imagon merkitys ja kehittämispotentiaali alueen strategisen kehittämistyön ja markkinoinnin kannalta on huomattava.

Toimintaryhmän alueella on useita aktiivisia yhdistyksiä ja muita toimijoita, jotka ovat toteuttaneet monia valtakunnallisestikin merkittäviä kulttuuritapahtumia ja -hankkeita. Sulkavan Suursoudut, Joroisten Musiikkijuhlat, Rapion kesäteatteri, Juvan Metsärokkaa-festivaali, Metsäkansan karkelot sekä Haukiveden retkiluistelureitti ovat muutama esimerkki.

5.3. Matkailu

Alueen sijainti matkailulinkeihin kannalta on erittäin hyvä. Etäisyydet etelän suuriin asutuskeskuksiin ovat matkallisesti ja ajallisesti lyhyet. Alueen liikenteellinen asema on hyvä. Valtatiet 5 ja 14, lentoliikenne sekä lähellä olevat merkittävät matkailukaupungit Savonlinna ja Mikkeli houkuttelevat palvelu- ja ohjelmatarjonnallaan alueelle matkailijoita varsinkin kesällä. Saimaan merkitys vapaa-ajan asutukselle ja varsinaisille matkailupalveluille on suuri.

Alueen talvimatkailua tukee runsas vapaa-ajan asutokanta sekä erinomaiset hiihto- ja muiden ulkoilma-aktiiviteettien tarjonta. Alueen kunnissa eli Sulkavalla, Rantasalmella, Juvalla ja Joroisissa on noin 8 000 vapaa-ajan tai osa-aikaista asuntoa, mikä merkitsee vuosittain noin 2,5 miljoonaa yöpymistä alueella. Vapaa-ajan asunnoista yli puolet on alueen ulkopuolisten henkilöiden omistuksessa, mikä tarkoittaa vuosittain Sulkavan kunnan asukasmäärää vastaavaa ostovoiman ulkoista lisäystä alueella. Tilastojen perusteella alueelle on viimeisten kymmenen vuoden aikana rakennettu vuosittain noin 100 uutta vapaa-ajan asuntoa. Alueella on myös Linnansaaren kansallispuisto, joka tarjoaa erinomaiset virkistysmahdollisuudet opastetuilla reiteillä.

Toimintaryhmän alueella on useita aktiivisia yrittäjiä ja muita toimijoita, jotka ovat toteuttaneet monia valtakunnallisestikin merkittäviä matkailutapahtumia ja -hankkeita. Sulkavan Suursoudut, Joroisten Musiikkijuhlat, Rapion kesäteatteri, Hasamäen talviurheilukeskus ja Haukiveden retkiluistelureitti sekä melontareittinä tunnettu Oravareitti ovat muutama esimerkki alueen matkailutapahtumista ja aktiviteeteista, jotka on toteutettu osittain toimintaryhmän tuella. Jatkossa Leader-rahoituksella halutaan edistää erityisesti talviaikaista ja ympärivuotista ohjelmajärjestelytarjontaa.

TAVOITTEET	TOIMENPITEITÄ	TOTEUTUS
<i>Alueella on ympärivuotisia matkakohteita, joiden vetovoima perustuu luontoon, sisäsaaristoon ja historiaan.</i>	<i>Toimenpiteitä kohdistetaan tuotekehitykseen (ml. laadun kehittämisen toimenpiteet) yhteistyöverkoston kehittämiseen myynnin ja markkinoinnin tehostamiseen asiakaspalvelun kehittämiseen saavutettavuuteen.</i>	<i>Yritysten verkostoitumista tukevat kehittämishankkeet.</i>
<i>Alueen matkailua kehitetään kestävä kehityksen periaatteita noudattaen yhteistyössä julkisen ja yksityisen sektorin kanssa.</i>	<i>Kehittämisessä ja selvitys- ja tutkimustoiminnassa hyödynnetään myös alueen oppilaitoksia.</i>	<i>Luontomatkailutuotteiden kehittämistä tukevat kehittämishankkeet ja yritysten toimenpiteet.</i>
<i>Alue on tunnettu kansallisesti luontoaktiiviteetistään, maaseutu- ja mökkimatkailupalveluistaan.</i>		<i>Matkailun kehittämistä palvelevat paikalliset selvitykset ja valmisteluhankkeet.</i>
<i>Alueelle on hyvä yhteydet Etelä-Suomen talousalueilta sekä</i>		

Venäjän rajalta.		
------------------	--	--

5.4. Yhteisöllisyys ja vaikuttaminen

Parhaimmillaan Rajupusu-alueen maaseutu tarjoaa ihmisille mahdollisuuden aktiiviseen osallistumiseen ja vaikuttamiseen omassa yhteisössään. Kylien ja muiden yhteisöjen toteuttamat investoinnit ja kehittäminen vahvistavat yhteisöllisyyttä ja saavat parhaimmillaan aikaan positiivisen kehityskierteen. Yhteisöllisten toimenpiteiden avulla myös vapaa- ja osa-aika-asukkaat kytkeytyvät vahvemmin alueeseemme.

TAVOITTEET	TOIMENPITEITÄ	TOTEUTUS
<p><i>Kylien yhteiset toimitilat palvelevat monipuolisina toimintakeskuksina, joissa on tarjolla liikuntaa ja kulttuuria asukkaille päiväkerhoikäisistä vanhuksiin.</i></p> <p><i>Yhteisöllinen tapahtuma- ja kulttuurituotanto sekä vapaa-ajan aktiviteetit tarjoavat monipuolisia harrastus- ja viihtymismahdollisuuksia, joihin myös osa-aika-asukkaat aktiivisesti osallistuvat.</i></p> <p><i>Senioriasukkaat muodostavat osallistuvan ja edelleen itseään kehittävän toimijajoukon.</i></p> <p><i>Alueen läheisyys maan reunakaupunkeihin nähden on tuonut alueelle paluumuuttajien lisäksi uudisasukkaita.</i></p>	<p><i>Asukas ja muiden kansalaisyhteisöjen vaikutusmahdollisuuksien parantaminen.</i></p> <p><i>Yhteisöllisesti toteutettujen hyvinvointi ja vapaa-ajan palvelujen kehittäminen.</i></p> <p><i>Yhteisöllistä toimintaa tukevan infrastruktuurin kehittäminen.</i></p> <p><i>Vapaa-ajan ja viihtymispalvelujen tarvitseman infrastruktuurin kehittäminen.</i></p> <p><i>Eri ikäryhmille suunnattujen palvelujen kehittäminen.</i></p> <p><i>Eri ikäryhmille suunnatut syrjäytymisen ehkäisytoimenpiteet.</i></p> <p><i>Nuorten perheiden hyvinvointia parantava yhteisöllinen toiminta.</i></p>	<p><i>Asukasyhteisöjen kehittämis- ja investointihankkeet.</i></p> <p><i>Innovatiivisten kansalaistoimintamallien kehittämistä tukevat kehittämis- ja investointihankkeet.</i></p> <p><i>Yhteisöllisten hyvinvointipalveluiden kehittämistä tukevat kehittämis- ja investointihankkeet.</i></p> <p><i>Vapaa-ajan ja harrastustoiminnan mahdollisuuksia parantavat kehittämis- ja investointihankkeet.</i></p> <p><i>Eri ikäluokkien aktivoitumista lisäävät ja syrjäytymistä ehkäisevät kehittämis- ja investointihankkeet.</i></p>

EVAN ANALYYSI öValta yhteisöille

öKun Isossa-Britanniassa vannotaan päätösvallan hajauttamisen nimiin, mennään Suomessa kohti tiukempaa keskusjohtoisuutta, sanoo EVAn tutkimuspäällikkö Ilkka Haavisto EVA Analyysissään "Valta yhteisöille". Analyysi esittää, että perinteinen tapa ajatella hyvinvointivaltiota, jossa valtion vastuu ja julkinen sektori kasvavat jatkuvasti, on tullut tiensä päähän. Vaihtoehtoa haettaessa Ison-Britannian Big Society-ohanke tarjoaa kiinnostavan mallin julkisten palveluiden uudistukselle.

Big Society -hankkeen vakaumuksena on, että hyvinvointiyhteiskunnan peruskivi ei ole sen julkinen sektori, vaan yhteisöllisyys. Hanke uudistaa julkisia palveluita siirtämällä voimakkaasti päätösvaltaa ja resursseja keskushallinnolta paikallishallinnolle, yhteisöille, yrityksille, julkisen sektorin työntekijöille sekä kansalaisille, eli julkisten palveluiden käyttäjille ja tuottajille.

5.5. Läpi ohjelman ”leikkaavat” horisontaaliset teemat, jotka vaikuttavat kaikkien toimenpiteiden valintaan.

Nuoret, kansainvälisyys ja biotalous ovat ohjelmakohtia, jotka otetaan huomioon kaikissa strategian painopisteissä

5.5.1 Nuoret

Nuorison sitoutuminen kotiseutuunsa on olennaisen tärkeää, jotta tulevaisuudessa voidaan hyödyntää paluumuuttajien osaamista. Positiivinen omakuva juurista välittyy eteenpäin sanoissa ja teoissa, mikä on yksi kilpailutekijä luotaessa verkostoja alueen ulkopuolelle. Kotiseudulle muutto on varteenotettava vaihtoehto, kun ansaintamahdollisuuden lisäksi päätöksenteon tukena on hyvä mielikuva nuoruudesta.

Mielenkiintoiset harrastus-, koulutus- ja sosiaalisen elinpiirin tarjoamat mahdollisuudet ovat omiaan ehkäisemään nuorten ajautumista toimettomuuden tekoihin. Nuorten oma-aloitteisuuden ja luovuuden vahvistaminen on strateginen väline, jolla voidaan ehkäistä ja torjua sosiaalista syrjäytymistä ja kehittää nuorten henkilökohtaista ja ammatillista itsenäisyyttä sekä kasvua oman elämänsä vaikuttajaksi.

Nuorison viihtyvyyden kannalta yksi perustekijöistä on se, että heillä mahdollisuus vaikuttaa omaa elinympäristöään koskevaan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Sisäiseen yrittäjyyteen ja vastuuntuntoon kasvaminen antaa nuorille hyvät eväät tulevaisuuteen. Aktiiviset, koulutetut ja yrittäjähenkiset nuoret ovat alueen elinvoiman lähde ja turva tulevaisuudessakin.

Tulevalla kaudella toimintaryhmä haluaa aktivoida yhdistyksiä, seuroja, kylätoimikuntia ja muita toimijoita suunnittelemaan ja toteuttamaan yhdessä nuorten kanssa hankkeita, joiden avulla pienin askelin edistetään nuorison myönteistä asennoitumista omaan ja yhteisönsä tulevaisuuteen ja valmiuksia tavoitteelliseen toimintaan. Aktiviteettien houkuttelevuus nuorten keskuudessa on varmistettava ottamalla nuoret mukaan niiden suunnitteluun ja valintaan. Huolimatta siitä, että ohjelman nuoret-teemassa otetaan huomioon ohjelman kaikkia toimenpiteitä arvioitaessa, on teemalle asetettu myös erillisiä tavoitteita.

TAVOITTEET	TOIMENPITEITÄ	TOTEUTUS
<i>Nuoret vaikuttavat ja osallistuvat oman elinpiirinsä kehittämiseen.</i>	<i>Nuorten vaikutusmahdollisuuksien ja osallistamisen kehittäminen.</i>	<i>Kehittämishankkeet joilla edistetään uusien toimintatapojen käynnistymistä ”nuoriso-leader”.</i>
<i>Nuorille on tarjolla sekä henkiset että fyysiset puitteet omaehtoiseen ajanviettoon ja toimintaan.</i>	<i>Nuorten ajanvietto- ja harrastusmahdollisuuksien parantaminen.</i>	<i>Nuorten vaikuttamis- ja osallistamismallien kehittämistä tukevat kehittämis- ja investointihankkeet.</i>
<i>Nuorten keskuudessa toimii riittävä määrä vapaaehtois- ja yhteisölähtöisiä ohjaajia.</i>	<i>Vapaaehtoistoimijoille suunnattu ohjaajakoulutus, ”järjestöjen nuorisotoimi”.</i>	<i>Nuorille suunnattujen palvelujen kehittämis- ja investointihankkeet.</i>
<i>Nuorilla on hyvät valmiudet yrittäjyyteen.</i>	<i>Mentorointi ja kumppanuus sekä kokeileva yrittäjyys.</i>	<i>Ohjaajakoulutushankkeet</i>
<i>”Syrjäytyminen ei onnistu vaikka yrittäs”.</i>	<i>Aktiivisen arkielämän kehittäminen.</i>	<i>Kokeiluja ja uusia toimintamalleja kehittävät</i>

		<i>hankkeet.</i>
--	--	------------------

5.6. Alueiden välinen ja kansainvälinen toiminta

Toimintaryhmä hakee ja edistää aktiivisesti toiminnallaan alueiden välisten ja kansainvälisten yhteyksien luomista. Toiminnalla pyritään aina edistämään tässä ohjelmassa valittujen painopistealueiden tavoitteiden toteutumista. Alueiden välisellä ja kansainvälisellä toiminnalla tavoitellaan lisäksi paikallisille asukkaille ja yrittäjille merkittävää hyötyä nuoriso-, kulttuuri- tai yritystoiminnan verkottumisen, uusien toimintamallien ja teknologian hyödyntämismahdollisuuksien kautta.

Kansainvälisen toiminnan kehittämistä tullaan toteuttamaan yhdessä Etelä-Savon muiden toimintaryhmien kanssa. Yhteistyö voi käytännössä olla mm. yhteisten aktivointi- ja koordinoitavien toteuttamista.

BIOTALOUS

Biotalousdella tarkoitetaan kaikkea sellaista tuotantoa, jossa hyödynnetään luonnosta saatavaa yhteyttämisen seurauksena uusiutuvaa materiaalia. Biotalous on myös biologisten prosessien, kuten entsyymien tai bakteerien hyödyntäminen tuotannossa.

Biotalous voidaan nähdä myös strategiana, jonka avulla yhteiskunta taistelee päivänpolttavia ongelmia vastaan. Tällaisia haasteita ovat esimerkiksi ilmastonmuutos, lisääntyvä kilpailu luonnonvaroista sekä maaseudun ja alueiden kehittäminen.

Biotalous voidaan nähdä jopa uutena talous- ja yhteiskuntajärjestyksenä, joka haastaa valtaosan nykyisistä käytännöistämme ja rakenteistamme.

Jotta biotalous kehittyisi kansalliseksi vahvuudeksi, tarvitaan alan toimijoilta uutta ajattelua ja yhteisymmärrystä tulevaisuuden vision suhteen. Tulevaisuuden voittajakonseptit syntyvät ennakkoluulottomalla yhteistyöllä ja rohkeilla kokeiluilla. Sitra 2012

5.7. Biotalous

Biotalous on kokonaisuus, joka luo puitteet maaseudun asumisen ja elinkeinotoiminnan kehittämiseksi. Monet Biotalouskehittämisen kannalta keskeiset tekijät ovat maaseudulla helpommin toteutettavissa kuin taajaan asutuilla seuduilla.

Biotalous on kokonaisuus, joka luo puitteet maaseudun asumisen ja elinkeinotoiminnan kehittämiseksi. Monet Biotalouskehittämisen kannalta keskeiset tekijät ovat maaseudulla helpommin toteutettavissa kuin kaupunkimaisessa keskitetyssä yhteiskuntarakenteessa. Erityisesti biologisten prosessien kautta tuotettava materiaali tai energia on maaseudun luontainen vahvuus.

Rajupusu Leader kehittämissuunnitelmassa vuosille 2014 – 2020 biotalous- samoin kuin nuorisovaikutukset ovat kehittämistoimen valintaan vaikuttava kokonaisuus. Biotalouskehittämisen vaikutuksien huomioimiseksi otetaan ohjelmaa toteutettaessa käyttöön arviointikriteerejä, jotka määritellään myöhemmin strategian valmistuessa.

6. HALLINTO, RAHOITUS, TOTEUTUS JA SEURANTA

Ohjelman hallinnosta vastaa on Rajupusu Leader ry, joka on vuonna 1996 perustettu maaseudun kehittämissuunnitelmien yhdistys. Yhdistys on hallinnoinut paikallisena toimintaryhmänä alueen pienimuotoista kehittämissuunnitelmien ja yrityshankerahoitusta leader-ohjelmien muodossa vuodesta 1997 alkaen. Yhdistyksellä on 146 jäsentä, jotka edustavat kattavasti alueen toimijoita. Jäsenistöstä yrityksiä on 31, kyläyhdistyksiä, neuvonta- ja koulutusorganisaatioita, tutkimusyksiköitä ja harrastejärjestöjä 62, yksityishenkilöitä 47 ja lisäksi 4 alueen kuntaa. Alueen kunnat ovat jo kolmella Leader-yhteisöaloitekaudella olleet mukana Rajupusu Leader ry:n toiminnassa rahoittajina ja hanketoteuttajina. Yhdistyksen jäsenluettelo on liitteenä 1.

Ohjelmakaudella 2014 -2020 yhdistyksen toiminnassa kuntarahoittajina ja -jäseninä jatkavat Joroinen, Juva, Rantasalmi ja Sulkava, jotka ovat sitoutuneet jo keväällä 2012 kunnanhallitusten päätöksillä tulevan ohjelmakauden valmisteluun. Ohjelmakauden alustava hanke- ja hallintorahoituskehys on toimitettu kunnille kesäkuussa 2013.

Yhdistyksessä ylintä päätösvaltaa käyttävät yhdistyksen kevät- ja syyskokous. Toimeenpaneva elin on yhdistyksen hallitus, jonka jäsenet valitaan yhdistyksen syyskokouksessa kahden vuoden toimikaudelle. Jokaisessa syyskokouksessa puolet hallituksen jäsenistä on erovuorossa. Yhdistyksen hallituksessa on 12 varsinaista jäsentä ja heille henkilökohtaiset varajäsenensä. Hallituksen jäsenistö kattaa maantieteellisesti koko toiminta-alueen edustaen julkisia, yksityisiä ja yhteisöllisiä toimijatahoja. Kokoonpano perustuu kumppanuuteen sekä kolmikantaperiaatteeseen. Hallituksen jäsenistö on esitelty liitteessä 2.

Hallituksen valtuuttamana operatiivisista toiminnoista vastaa toiminnanjohtaja. Yhdistyksellä on toimistopäällikkö, joka yhdistyksen rahastonhoitajana vastaa yhdistyksen taloushallinnosta ja hankerahoituksen maksatuksista ja seurannasta. Yhdistyksen kirjanpitoa hoitaa ostopalveluna Juvan Tili Oy ja tilintarkastajana toimii Tilintarkastustoimisto Auno Inkeröinen (KHT) Ky. Yhdistyksen toimihenkilöt on esitelty liitteessä 2.

Yhdistys hallinnoi myös Itä-Suomen kalatalousryhmän toimintaa ja kehittämisohjelman toteutusta. Lisäksi yhdistys vastaa mm. toiminta-alueensa seudullisen yrityspalvelun koordinoinnista.

6.1. Ohjelman rahoitustarve kaudelle 2014 - 2020

Tulevan kauden ohjelman toteuttamiseen tarvittavan rahoituksen määrää arvioitaessa on huomioitu teknisinä seikkoina yleinen kustannustason nousu. Ohjelman sisällössä korostuu Rajupusu Leader ry:n jatkossa entistä merkittävämpi rooli alueen maaseudun yhteisöllisyyden ja elinkeinon kehittämis toimintojen tuottajana, yhteistyökumppanina ja yksittäisiä toimijoita suoraan avustavana organisaationa.

Toimintaryhmän laaja-alainen vastuu kuvastuu haetun rahoituksen määrässä. Tukitaso asukasta kohden on verrattain korkea. Rahoituskehyksessä on otettu huomioon toimintaryhmän saavuttama hyvä tunnettuus ja toimivuus. Hankkeiden rahoitusta on kuluneella ohjelmakaudella tietoisesti rajoitettu. Tarvetta hieman laajempienkin hankkeiden toteuttamiseen olisi ollut.

Euroopan unionilta ja maa- ja metsätalousministeriöltä haettu rahoitus hanketoimintaan vuosille 2014 - 2020 on yhteensä noin 4,6 miljoonaa euroa. Kuntien rahoitusosuus mukaan lukien muodostuu julkisen rahoituksen määräksi yhteensä noin 5,8 miljoonaa euroa. Kun summaan lisätään yksityinen rahoitus, joka ohjelmatasolla on vähintään 35 % kokonaisrahoituksesta, on ohjelmakauden kokonaisrahoituksen määrä noin 7,8 miljoonaa euroa.

Alla on Rajupusu Leader ry:n vuotuinen kokonaisrahoituksen kohdentamissuunnitelma ohjelmakaudelle 2014 -2020. Julkisen rahoituksen osuus ohjelmataason kokonaisrahoituksesta on enintään 65 %. Yksityisen rahoituksen osuus on vähintään 35 %, joka katetaan hanketoteuttajien hankkeisiin sitomalla omarahoituksella.

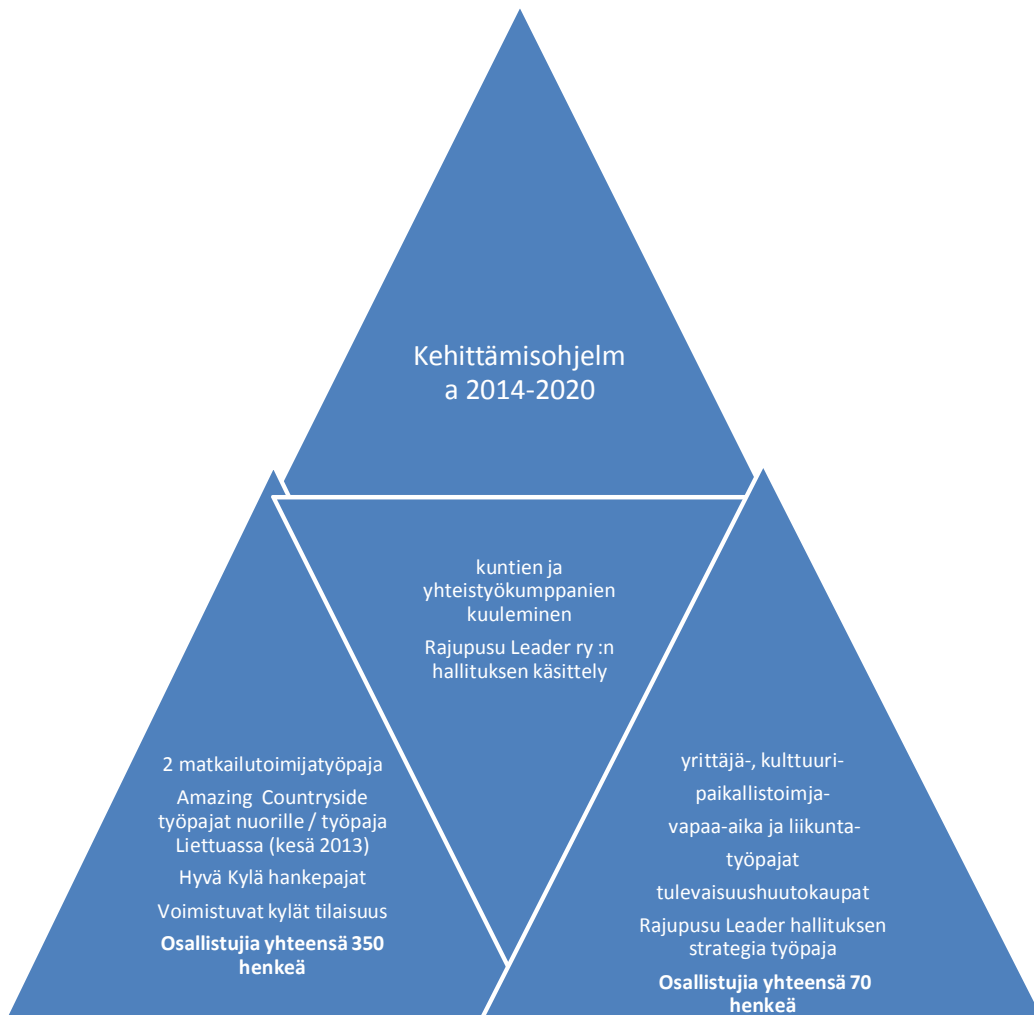
Rajupusu Leader 2014 -20 ohjelmalle on asetettu edellä mainittujen tavoitteiden toteutumista kuvaavia määrällisiä tavoitteita oheisen taulukon mukaisesti.

Teema	Kehittämiss hankkeet kpl	Yritystuet kpl	Uudet yritykset kpl	Uudet työpaikat kpl	Uudet työpaikat kpl	Innovatiiviset toimet kpl	Syntyneet verkostot kpl	Uudet palvelut kpl	Uudet toiminatavat	Rahoituksen jakauma €
Elinkeinoelämä	15	60*	50*	25*	50*	20	5	15		1 200 000
Asuminen ja vapaa- aika	20					10	5	15	3	800 000
Matkailu	10	10	5	2	15	5	5	10	2	400 000
Yhteisöllisyys ja vaikuttaminen	20					10	10	10	5	1 000 000
Nuoret	15	10	10	5	10	5	3	5	5	740 000
Kansainvälisyys	5						2		2	500 000
Teemat yhteensä	85	80	65	32	75	50	30			4 640 000
Hallinto					2					1 160 000
YHTEENSÄ										5 800 000

* ei sisällä matkailuteeman eikä nuoret-teeman toimenpiteitä

7. KEHITTÄMISOHJELMAN VALMISTELUPROSESSI

Kehittämishjelmassa esitetyt näkemykset perustuvat vuosien 2011, -12- ja keväällä -13 järjestettyihin työpajoihin ja tapaamisiin. Näkemykset perustuvat alueen asukkaille ja yrittäjille järjestettyjen työpajojen ja haastatteluiden tuottamiin näkemyksiin. Työpajoja on järjestetty mm. Voimistuvat Kylät -hankkeen, Joroisten Hyvä-kylä -hankkeen ja Etelä-Savon maaseudun toimenpideohjelman puitteissa on alueella järjestetty työpaja yrittäjille ja toinen työpaja paikallistoimijoille. Aineistoa Swot-tarkasteluun on kerätty myös kulttuuritoimijoiden työpajassa sekä liikunta- ja vapaa-aikatoimijoille suunnatussa työpajassa. Lisäksi on järjestetty kaksi Tulevaisuushuutokauppatilaisuutta, joissa työpajan omaisesti koottiin asukkaiden ajatuksia tavoitteista ja kehittämistoimenpiteistä.

8. YHTEISTYÖ JA YHTEENSOVITUS MUIDEN KEHITTÄMISOHEJLMIEN KANSSA

8.1 Liityntä muihin ohjelmiin

Rajupusu Leader ry:n ohjelma on tavoitteiltaan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman, Etelä-Savon maakuntaohjelman ja Etelä-Savon maaseudun kehittämisohjelman 2014 -2020 linjausten mukainen. Toimintaryhmän paikallinen maaseudun kehittämisohjelma tarjoaa räätälöidyt välineet ylemmän tason ohjelmien linjausten toteuttamiselle paikalliseen ympäristöön ja paikallisille tekijöille. Valitut painopistealueet ja toimenpidevalikoimat kuvastavat paikallisista tarpeista avoimen valmistelun tuloksena syntynyttä alueen yhteistä näkemystä tulevaisuuden tavoitetilasta ja keinoista sen saavuttamiseksi.

Ohjelman tavoitteiden saavuttaminen edellyttää toimenpiteiden toteuttamista myös muiden aluekehitystä tukevien kehittämisohjelmien kautta. Jäljempänä on esitetty muutamiin keskeisiin ohjelmiin liittyviä toimenpide-ehdotuksia.

8.2 Yhteistyö muiden rahoittajatahojen kanssa

Tulevalla kaudella eteläsavolaisten toimintaryhmien hallinnossa keskinäistä yhteistyötä laajennetaan ainakin tiedottamisessa ja kansainvälisissä asioissa. Hankerahoitukseen liittyvissä asioissa käytetään entistä hyvää käytäntöä, jossa useampaa aluetta koskevien hankkeiden sisällöistä keskustellaan vähintään toimihenkilöiden kesken. Näin hankkeiden sisältöä voidaan muokata alueiden tarpeita palveleviksi.

Hankeyhteistyö Etelä-Savon Ely-keskuksen kanssa kehittyy entisestään tulevalla kaudella. Jatkossakin toimintaryhmän alueellisen kehittämisohjelman mukaisten yrityshankkeiden kohdalla noudatetaan tuleviin asetuksiin nojautuvaa rajausta.

Yhteistyö ja täydentävyys toteutuu tulevallakin kaudella käytännön tasolla vaivattomasti. Rajupusu Leader ry:n paikallinen maaseudun kehittämisohjelma on jo lähtökohtaisesti muita ohjelmia ja rahoituskanavia täydentävä instrumentti, ja jo sen käytettävissä oleva rahoituskehys asettaa sen muihin rahoittajiin (maakuntaliitto, Ely-keskus) nähden pienempien paikallisten hankkeiden rahoittajaluokkaan.

Itä-Suomen kalatalousryhmä muodostaa 11 leaderryhmän alueen kattavan kalatalouden toimintaryhmän joka voi rahoittaa kalastusmatkailuun liittyviä hankkeita. Kalatalouden toimintaryhmätoimintaan osallistuminen nähdään positiivisena mahdollisuutena,

Itä-Suomen kalatalousryhmän kehittämisohjelma

Itä-Suomen kalatalousryhmän kehittämisohjelmalla voidaan toteuttaa mm. kalatalouteen ja kalastusmatkailuun liittyviä kehittämishankkeita. Toisaalta Kalatalousohjelmasta aktivoituu paikallisten toimijoiden yhteisöllisiä kehittämishankkeita ja investointeja sekä kalastusmatkailun yritystukia leader-ohjelmaan.

Etelä-Savon alueellinen maaseudun kehittämisohjelma vuosille 2014 -2020

Ohjelmasta tultaneen rahoittamaan mm. pääosa maaseudun yritystuista siten, että Rajupusu-ohjelmasta tuetaan pääasiassa aloittavien, paikallista palvelua tarjoavien yritysten toimenpiteitä. Rajupusukehittämisohjelman perusteella myönnettävät yritystuet tullevat olemaan melko pieniä.

Lisäksi alueellisesta maaseutuohjelmasta toivotaan tuettavan sellaisia maaseudun asukkaiden hyvinvointia parantavia hankkeita, joiden tukeminen, toteutusalue ja/tai toimenpiteen koko huomioiden ei paikallisesta kehittämisohjelmasta ole tarkoituksenmukaista. Tällaisia hankkeita voisivat olla esimerkiksi laajemmat tietoverkkoihin liittyvät toimenpiteet.

Itä-Suomen rakennerahasto-ohjelma

Ohjelmasta toivotaan tuettavan esimerkiksi eri ikäryhmien syrjäytymisen ehkäisyä tukevia toimenpiteitä sekä paikallisten asukkaiden osaamiseen liittyviä hankkeita. Lisäksi paikallisia asukkaiden hyvinvointiin ja tai yritystoiminnan edistämiseen liittyviä merkittäviä toimenpiteitä aktivoidaan Itä-Suomen rakennerahasto-ohjelman piiriin.

